Najvyšší súd **4 Cdo 159/2008**
Slovenskej republiky

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **I.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. Ľ., advokátom so sídlom v B., proti žalovanej **K.**, so sídlom v B., **o náhradu mzdy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 11 Ct 18/2002, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 5. februára 2008 sp. zn. 8 Co 414/2005 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 5. februára 2008 sp. zn. 8 Co 414/2005 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava I 5. augusta 2002 si žalobca uplatnil voči žalovanej nárok na náhradu mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru v sume 1 140 000 Sk (37 841,07 EUR) so 17,6 % úrokmi z omeškania od 14.5.2002 do zaplatenia tejto sumy. V žalobe uviedol, že právoplatným rozsudkom Okresného súdu Bratislava I z 25. júna 2001 č.k. 17 C 59/99-85 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 12. marca 2002 sp. zn. 15 Co 357/01 bola určená neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru daného mu žalovanou 1.3.1999, no napriek výzve žalovaná svoju povinnosť poskytnúť mu náhradu mzdy nesplnila. Náhradu mzdy žiadal priznať od 1.3.1999 (odo dňa doručenia listu o okamžitom zrušení pracovného pomeru) do 13.5.2002 (do dňa skončenia pracovného pomeru dohodou uzavretou medzi účastníkmi po právoplatnom určení neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru).

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 9. septembra 2005 č.k. 11 Ct 18/2002-60 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 200 808 Sk (6 665,60 EUR) a zaplatiť mu aj náhradu trov konania 35 420 Sk (1 175,73 EUR) do rúk jeho právneho zástupcu, to všetko do

troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu zamietol a žalovanej uložil aj povinnosť zaplatiť na účet súdu náhradu trov konania štátu (správne súdny poplatok) 10 040 Sk (333,27 EUR). Takto rozhodol poukazujúc na výsledky vykonaného dokazovania, z ktorého vyvodil záver, že uplatnený nárok je čiastočne dôvodný, a to za dobu od 3.8.1999 (odo dňa nasledujúceho po dni, v ktorom žalobca oznámil žalovanej, že trvá na ďalšom zamestnávaní) do 28.2.2000 (do dňa skončenia skúšobnej doby nového pracovného pomeru). Právne odôvodnil opodstatnenosť nároku ustanovením § 61 ods. 1 zákona č. 65/1965 Zb. (Zákonníka práce) vo vtedy platnom znení. Námietku premlčania vznesenú žalovanou nepovažoval za dôvodnú poukazujúc na to, že trojročná premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru začala žalobcovi plynúť až dňom právoplatnosti rozhodnutia súdu o určení neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru, t.j. dňom 6.5.2002, preto nárok bol (žalobou podanou 5.8.2002) uplatnený včas.

Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací na odvolanie oboch účastníkov rozsudkom z 5. februára 2008 sp. zn. 8 Co 414/2005 rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcom výroku vo veci samej zmenil tak, že žalobu zamietol a v zamietajúcom výroku vo veci samej ho potvrdil. Zároveň rozhodol, že žalovanej sa nepriznáva náhrada trov konania a že vo výroku o poplatkovej povinnosti žalovanej sa rozsudok súdu prvého stupňa zrušuje. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že námietka premlčania vznesená žalovanou je dôvodná. Vyslovil názor, že premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru (za celé požadované obdobie) začala žalobcovi plynúť dňom 2.3.1999 (t.j. dňom nasledujúcim po dni, keď s ním mal byť okamžite zrušený pracovný pomer) a márne uplynula dňom 2.3.2002. V odôvodnení rozsudku ďalej uviedol, že vzhľadom na premlčanie nároku bolo bez významu zaoberať sa odvolacími námietkami žalobcu týkajúcimi sa matematického pochybenia prvostupňového súdu pri výpočte náhrady mzdy, ktoré inak boli plne dôvodné (súd prvého stupňa totiž z vykonaného dokazovania zistil, že nový pracovný pomer vznikol žalobcovi 1.12.2000 s trojmesačnou skúšobnou dobou do 28.2.2001, no pri výpočte náhrady mzdy, ktorú priznal do skončenia skúšobnej doby, vychádzal z nesprávneho dátumu o jej skončení dňom 28.2.2000).

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke premlčania

uplatneného nároku. Poukazoval na to, že náhrada mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru podľa § 61 ods. 1 zákona č. 65/1965 Zb. (Zákonníka práce) nemá charakter ekvivalentu mzdy, ktorú si zamestnanec nemohol v dôsledku nepridelovania práce zamestnávateľom zarobiť, ale má charakter sankcie voči zamestnávateľovi za jeho konanie v rozpore s právnymi predpismi a satisfakcie pre zamestnanca. Uviedol, že premlčacia lehota na uplatnenie takéhoto nároku ako celku plynie od právoplatnosti rozhodnutia o neplatnom rozviazaní pracovného pomeru, pretože predmetný nárok vzniká až týmto momentom.

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla tento mimoriadny opravný prostriedok ako neopodstatnený zamietnuť považujúc za správny právny názor odvolacieho súdu o premlčaní uplatneného nároku dňom 2.3.2002.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníkom konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba zrušiť (§ 243b ods. 1 O.s.p.). V súvislosti so skúmaním prípustnosti dovolania dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že pokiaľ odvolací súd v potvrdzujúcom výroku potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v zamietajúcom výroku z celkom iného právneho dôvodu (pre premlčanie), potom ho aj v tomto výroku, napriek jeho formálnemu označeniu ako potvrdzujúci, treba považovať za zmeňujúci. Z hľadiska prípustnosti dovolania bol teda rozsudok odvolacieho súdu v oboch výrokoch vo veci samej zmeňujúci a dovolanie žalobcu bolo prípustné v celom rozsahu. Okrem toho však aj v prípade, ak by potvrdzujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu mal byť považovaný za potvrdzujúci, nebolo by podľa názoru dovolacieho súdu v súvislosti so skúmaním prípustnosti dovolania v predmetnej veci správne rozlišovať medzi potvrdzujúcim a zmeňujúcim výrokom rozsudku odvolacieho súdu v dôsledku tzv. rozštiepenia nároku súdom prvého stupňa a teda uplatniť rozdielny procesný režim osobitne pokiaľ ide o prípustnosť dovolania proti potvrdzujúcemu výroku a osobitne pokiaľ ide o prípustnosť dovolania proti zmeňujúcemu výroku. Aj napriek rozštiepeniu nároku ide stále o jeden nárok na náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru. V spojitosti s dôsledkami posudzovania otázky premlčania tohto nároku v rámci dovolacieho konania by odporovalo zásadám spravodlivého procesu odmietnutie prípustnosti dovolania

proti výroku o časti nároku len pre iný procesný režim uplatnený ako následok jeho rozštiepenia.

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. možno dovolanie odôvodniť len niektorým alebo niektorými z dôvodov taxatívne v ňom určených. Z obsahu dovolania v predmetnej veci vyplýva, že dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c) O.s.p., t.j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť buď použitím iného právneho predpisu, než ktorý mal byť správne použitý, alebo síce aplikáciou správneho právneho predpisu, ale jeho nesprávnym výkladom alebo nesprávnym uplatnením. Dovolací súd preto skúmal správnosť napadnutého rozsudku z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, a to právneho posúdenia veci odvolacím súdom v otázke premlčania uplatneného nároku.

V preskúmavanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že žalobca pracoval u žalovanej ako odborný poradca. Dňa 1.3.1999 mu bolo doručené písomné oznámenie žalovanej o okamžitom zrušení pracovného pomeru. Listom doručeným žalovanej 2.8.1999 žalobca oznámil, že skončenie pracovného pomeru považuje za neplatné a že trvá na ďalšom zamestnávaní. Právoplatným rozsudkom (právoplatnosť nadobudol 6.5.2002) Okresného súdu Bratislava I z 5. júna 2001 č.k. 17 C 59/99-85 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 12.3.2002 sp. zn. 15 Co 357/01 bola určená neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru daného žalobcovi žalovanou dňa 1.3.1999. Napriek výzve žalovaná nezaplatila žalobcovi požadovanú náhradu mzdy z neplatného rozviazania pracovného pomeru. Žalobca si nárok na náhradu mzdy za dobu od 1.3.1999 do 13.5.2002 uplatnil žalobou podanou na prvostupňovom súde 5.8.2002. Prvostupňový súd priznal žalobcovi náhradu mzdy od 3.8.1999 do 28.2.2000. V časti, v ktorej bola zamietnutá žaloba o náhradu mzdy za dobu od 1.3.1999 do 2.8.1999 a od 1.3.2001 do 13.5.2002 žalobca proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie nepodal, preto v tejto časti nadobudol prvostupňový rozsudok právoplatnosť. Predmetom odvolacieho konania tak zostal nárok na náhradu mzdy za dobu od 3.8.1999 do 28.2.2001.

Za tohto skutkového stavu bolo pre posúdenie veci rozhodujúce vyriešenie právnej otázky (majúcej pre rozhodnutie vo veci samej povahu otázky predbežnej), kedy začína

plynúť premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru.

Túto právnu otázku bolo potrebné posudzovať podľa zákona č. 65/1965 Zb. – Zákonníka práce – v znení platnom v čase vzniku uplatneného nároku požadovaného v odvolacom konaní za dobu od 3.8.1999 do 28.2.2001 (ďalej len „Zákonník práce“).

Podľa § 61 ods. 1 Zákonníka práce ak zamestnávateľ dal zamestnancovi neplatnú výpoveď alebo ak s ním neplatne zrušil pracovný pomer okamžite alebo v skúšobnej dobe a ak zamestnanec oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho ďalej zamestnával, jeho pracovný pomer trvá i naďalej a zamestnávateľ je povinný poskytnúť mu náhradu mzdy. Táto náhrada mzdy patrí zamestnancovi vo výške priemerného zárobku odo dňa, keď oznámil zamestnávateľovi, že trvá na ďalšom zamestnávaní, až do doby, keď mu zamestnávateľ umožní pokračovať v práci alebo keď dôjde k platnému skončeniu pracovného pomeru.

Podľa § 119 ods. 1 veta prvá Zákonníka práce mzda a náhrada mzdy je splatná pozadu za mesačné obdobie, pokiaľ v podnikovej kolektívnej zmluve alebo v pracovnej zmluve nebolo dohodnuté iné obdobie, a to v najbližšom výplatnom termíne po uplynutí obdobia, za ktoré sa poskytuje.

Podľa § 261 ods. 1 veta prvá Zákonníka práce nárok sa premlčí, ak sa neuplatnil na súde v lehote v tomto zákonníku ustanovenej.

Podľa § 262 ods. 1 Zákonníka práce lehota začína plynúť odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť po prvý raz.

Podľa § 263 ods. 1 Zákonníka práce ak nie je v tomto zákonníku ustanovené inak, je lehota na uplatnenie peňažných nárokov tri roky.

Predpokladom vzniku práva na náhradu mzdy v zmysle citovaného ustanovenia § 61 ods. 1 Zákonníka práce je neplatné skončenie pracovného pomeru výpoveďou, okamžitým zrušením alebo v skúšobnej dobe a oznámenie zamestnanca, že trvá na ďalšom zamestnávaní. Právo na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru preto nemôže vzniknúť skôr než zamestnanec oznámi zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby bol ďalej zamestnávaný.

Takéto oznámenie sa môže vzťahovať iba k zamestnávaniu v dobe po dni, kedy by podľa rozväzovacieho úkonu zamestnávateľa mal pracovný pomer medzi účastníkmi skončiť (do skončenia pracovného pomeru právo zamestnanca na prideľovanie a vykonávanie práce a tomu zodpovedajúca povinnosť zamestnávateľa vyplýva z obsahu pracovnoprávneho vzťahu). Uvedené oznámenie môže zamestnanec urobiť, ak má mať význam z hľadiska § 61 ods. 1 Zákonníka práce, najneskôr do rozhodnutia súdu o žalobe na určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru. V zmysle § 262 ods. 1 Zákonníka práce právo na náhradu mzdy podľa § 61 ods. 1 Zákonníka práce možno po prvý raz uplatniť, keď sa táto náhrada stane splatnou, t.j. keď nastane čas jej splnenia. Splatnosťou sa právo na náhradu mzdy stáva vymáhateľným právom, teda stáva sa nárokom, a od tohto okamihu začína plynúť trojročná premlčacia lehota v zmysle § 263 ods. 1 Zákonníka práce na uplatnenie tohto nároku. Z ustanovenia § 119 ods. 1 Zákonníka práce vyplýva, že náhrada mzdy je rovnako ako mzda splatná pozadu za mesačné obdobie (pokiaľ v podnikovej kolektívnej zmluve alebo v pracovnej zmluve nebolo dohodnuté iné obdobie), a to v najbližšom výplatnom termíne po uplynutí obdobia, za ktoré sa poskytuje. Premlčujú sa preto jednotlivé náhrady mzdy za ten ktorý mesiac podľa toho, kedy u nich nastala splatnosť. Premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru teda začína plynúť od splatnosti každej jednotlivej náhrady mzdy za ten – ktorý mesiac, za ktorý je požadovaná.

S možnosťou uplatnenia práva na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru, ktorá nastáva jeho splatnosťou, nijako nesúvisí skutočnosť, že v tej dobe prípadne ešte nie je rozhodnuté o žalobe na určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou, okamžitým zrušením alebo zrušením v skúšobnej dobe, ktorej podanie v lehote vyplývajúcej z § 64 Zákonníka práce je inak nevyhnutné na riešenie otázky neplatnosti rozväzovacieho úkonu ako hmotnoprávneho predpokladu pre vznik tohto práva. Na tomto závere nič nemôže zmeniť ani skutočnosť, že nárok na náhradu mzdy pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru nemožno priznať skôr, než je na isto postavené, či skutočne ide o neplatné rozviazanie pracovného pomeru, teda že uvedený nárok nemožno prisúdiť, kým nie je právoplatným rozhodnutím súdu určené, že právny úkon, ktorým mal byť pracovný pomer skončený, je neplatný. Samotným právoplatným rozhodnutím o určení neplatnosti právneho úkonu, ktorým mal byť skončený pracovný pomer, právo na náhradu mzdy ako hmotnoprávny nárok vyplývajúci z ustanovenia § 61 ods. 1 Zákonníka práce nevzniká. Týmto deklaratórnym rozhodnutím sa len rieši otázka platnosti skončenia pracovného pomeru, ktorá v konaní o zaplatenie náhrady mzdy nemôže byť riešená ako

predbežná vzhľadom na dôsledky vyplývajúce z § 64 Zákonníka práce. Pokiaľ by totiž v lehote uvedenej v tomto ustanovení nebola podaná žaloba o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru, platila by fikcia, že pracovný pomer skončil platne, aj keby išlo o neplatný rozväzovací úkon. Aj keď teda pre rozhodnutie súdu o priznaní nároku na náhradu mzdy podľa § 61 ods. 1 Zákonníka práce je potrebné, aby otázka platnosti bola vyriešená v samostatnom konaní na základe žaloby podanej podľa § 64 Zákonníka práce, na uplatnenie tohto nároku je postačujúce, aby uplynul termín splatnosti náhrady mzdy. Treba totiž rozlišovať medzi možnosťou uplatnenia tohto práva (nároku) a možnosťou jeho priznania rozhodnutím súdu. Premlčacia lehota na uplatnenie nároku na náhradu mzdy preto začne plynúť od jej splatnosti bez ohľadu na to, či v tej dobe už bolo v konaní podľa § 64 Zákonníka práce o neplatnosti rozväzovacieho právneho úkonu rozhodnuté.

V súvislosti s právnym záverom vyplývajúcim z judikatúry (R 90/70), podľa ktorého náhrada mzdy podľa § 61 ods. 2 Zákonníka práce nemá charakter ekvivalentu mzdy, ktorú si zamestnanec nemohol zarobiť preto, že mu zamestnávateľ neumožnil vykonávať prácu, na ktorú sa zaviazal podľa pracovnej zmluvy a ktorú bol aj schopný a ochotný vykonávať, ale má charakter satisfakcie voči zamestnancovi a súčasne sankcie voči zamestnávateľovi, ktorý bezdôvodne okamžite zrušil pracovný pomer so zamestnancom, dovolací súd poznamenáva, že tento záver sa týka prípadov, ktoré po novele Zákonníka práce vykonanej zákonom č. 20/1975 Zb. s účinnosťou od 1.7.1975, sa stali obsahom ustanovenia § 61 ods. 3 Zákonníka práce. Išlo a aj v súčasnej dobe ide o prípady, v ktorých pri neplatnom rozviazaní pracovného pomeru zamestnanec netrval na ďalšom zamestnávaní a pri neplatnom okamžitom zrušení pracovného pomeru alebo v skúšobnej dobe mu vznikol nárok na náhradu mzdy vo výške priemerného zárobku za dobu výpovednej doby. Uvedený záver preto nie je použiteľný pri posudzovaní nároku na náhradu mzdy v zmysle § 61 ods. 1 Zákonníka práce (ktorá naopak charakter ekvivalentu mzdy má) a nie je preto významný ani z hľadiska posudzovania začiatku plynutia premlčacej lehoty na uplatnenie tohto nároku.

V prejednávanej veci sa odvolací súd uvedenými úvahami neriadil, preto jeho právny záver o premlčaní uplatneného nároku nebol správny.

So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p. a contrario rozsudok odvolacieho súdu pre nesprávne právne posúdenie veci zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. januára 2010

JUDr. Rudolf Č i r č, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková